

[Dossier aigua / 4] La revolta contra el PH

Albert Punsola (/autor/albert-punsola-44)

05/06/2004

 Previsió de la sèrie i capítols publicats, [aquí](http://sostenible.cat/node/106137) (<http://sostenible.cat/node/106137>).

 El gener del 2001, el Consejo Nacional del agua va celebrar un ple per votar el Plan Hidrológico Nacional (PHN). En la votació, el pla hidrològic (PH) va ser aprovat per 60 vots a favor i 15 en contra. Els vots contraris provenien de tres

grups ecologistes, dues organitzacions d'agricultors, dues d'usuaris, quatre hidròlegs i quatre de comunitats autònomes -Andalusia, Aragó, Astúries i Balears-. Aquest mosaic de vots era representatiu del conjunt de forces que s'han oposat al PH, és a dir, científics, consumidors i territoris sencers. Tot i aprovar el pla en aquest tràmit, el govern anterior va buscar avals diversos pel PH a fi d'obtenir un ampli consens. El 'target' principal en aquesta recerca van ser els científics. El seu vist i plau seria valorat de manera especial per l'opinió pública, donada la complexitat del tema. El procediment escollit va ser fer arribar còpies del PH, a la tardor del 2001, a més d'un centenar d'hidròlegs, geòlegs, enginyers però també altres professionals del dret i la sociologia. El document que va recollir els informes dels experts arribava a la conclusió que calia retirar el projecte de PH. Aquest [document](http://fotosub.org/carta-PHN.htm) (<http://fotosub.org/carta-PHN.htm>) arribava el mes de desembre a mans del ministeri, amb Jaume Matas al capdavant. El PH havia perdut una batalla. **La desfeta d'uns arguments** El posicionament de la [comunitat científica](http://www.cita.es/agua/phn.htm) (<http://www.cita.es/agua/phn.htm>), amb la concurrència i complicitat d'altres sectors crítics, suposava la desfeta dels principals arguments que el govern havia utilitzat per demostrar la necessitat del PH. Pel que fa a la qüestió de la gran demanda de la costa del mediterrani que justificaria el trasvassament de l'Ebre, els principals experts van posar de relleu que es tractava d'una demanda inflada, feta a partir de la suma de diversos dèficits a nivell local, que podien ser atesos sense trasvassament. Els experts, com és el cas del catedràtic de hidrogeologia de la Universitat de Saragossa, Francisco Javier Martinez Gil, també han recordat que el més assenyat és gestionar la demanda perquè no s'incrementi. En cas contrari -subratllen- l'oferta il·limitada i continuada només genera noves demandes i s'entra en una espiral clarament insostenible. Com a exemple d'aquest punt, trobem el cas del [trasvassament Tajo-Segura](http://www.panda.org/downloads/europe/trasvasetajosegura.pdf) (<http://www.panda.org/downloads/europe/trasvasetajosegura.pdf>), paradigma d'una gran obra concebuda per satisfer el dèficit hídric, que al final n'ha acabat generant més. El PH -denuncien- ha posat molt d'èmfasi en mostrar els dèficits però no en explicar les raons que els motiven. Entre elles, hi trobem: la mala gestió, el malbaratament i fins i tot les [explotacions il·legals](http://www.azogue.org/ecologistas/Temas/Rural/Chopillo99/Chopillo.html) (<http://www.azogue.org/ecologistas/Temas/Rural/Chopillo99/Chopillo.html>) en certes finques de les àrees receptores del trasvassament, que en algun cas, han arribat als tribunals. La tesi és simple i alhora contundent: si fins ara, amb poca aigua disponible, no hi ha hagut capacitat de tenir un consum responsable, algú pot creure seriosament que això seria possible amb un increment de l'oferta? **Perjudicis als ecosistemes** La irracionalitat del trasvassament de l'Ebre des del punt de vista ambiental va ser destacada pel catedràtic Narcís Prat, de la Universitat de Barcelona. Segons Prat, els trasvassaments entre conques, en general, solen portar conseqüències nefastes. En el cas de l'[Ebre](http://www.rivernet.org/Iberian/deltaebro/savethedelta_s.htm) (http://www.rivernet.org/Iberian/deltaebro/savethedelta_s.htm) comportaria la minva del seu cabdal ecològic -el cabdal mínim de sostenibilitat d'un riu-. Això propiciaria la salinització del Delta -considerat com un dels espais més rics en biodiversitat de la Península- tot comproment, a més llarg termini, la seva pròpia existència. Aquesta constatació, fonamentada en diversos estudis, trenca el mite de l'aigua sobrant. Aquesta aigua en realitat compleix una funció ecològica de primer ordre. Ajuda a la formació de

platges amb els sediments que arrosega; aporta nutrients que serviran perquè proliferin els organismes marins i emplena els aqüífers del litoral. La [Directiva Europea de l'Aigua](http://www.portal-agua.com) (<http://www.portal-agua.com>), adoptada a finals de l'any 2000, assenyala, entre els seus punts bàsics, la necessitat de respectar la unitat de la conca d'un riu de cara a gestió dels recursos hídrics. Un principi, si més no, difícil de compatibilitzar amb les grans infraestructures proposades en el PH. Aquest fet, es troba en la base del qüestionament que va patir el Pla en les instàncies europees setmanes abans que el PP perdés les eleccions.

La revolta social i política El trasvassament de l'Ebre ha generat un ampli moviment de rebuig social i polític que ha agrupat i mobilitzat a moviments ecologistes, sindicals, partits d'esquerres i fins i tot governs autonòmics que, com el d'Aragó (<http://portal.aragob.es/>) s'han posicionat institucionalment contra el trasvassament. A Catalunya, la [Plataforma en defensa de l'Ebre](http://www.ebre.net) (<http://www.ebre.net>) ha aconseguit un grau de mobilització sense precedents en aquella regió. Aquest moviment tant heterogeni ha compartit, per una banda, els arguments ambientals posats a la seva disposició per la comunitat científica. Sobretot tenint en compte que alguns membres destacats d'aquesta comunitat, s'han situat precisament al capdavant del moviment. Un fet que li ha conferit encara una major credibilitat en les seves accions, tant en el nostre país com a Brussel·les davant les institucions comunitàries. El moviment ha contestat les denúncies d'insolidaritat territorial donant un tomb de 180 graus a l'argument de l'anterior govern. Ha posat de relleu la insolidaritat real que suposa condemnar moltes regions de muntanya a l'enfonsament econòmic, derivat de negar valls senceres - amb desplaçaments de població inclosos- per les noves infraestructures hidràuliques. El cas de [Yesa \(Aragó\)](http://www.tv3.cat/30minuts/index_emesos.htm) (http://www.tv3.cat/30minuts/index_emesos.htm) ha estat en un dels més assenyalats per la resistència decidida de la població local a abandonar les seves llars. El trasvassament de l'Ebre recollit en el PH, volia corregir uns suposats desequilibris aprofundint els desequilibris reals entre les zones del litoral i les de l'interior. D'aquesta manera accentuava un procés que, sense una decidida intervenció pública que el freni, ja segueix des de fa anys una dinàmica de despoblació i empobriment. Ens trobem davant d'un cas d'insostenibilitat ambiental que comporta directament la insostenibilitat social.

Negocis en l'horitzó El Moviment antitrassament va constituir a Madrid l'octubre del 2003 el Foro Social para una Nueva Cultura del Agua. Aquest fòrum de debat va aprovar un [document](http://www.coagret.com/archivos/conclusiones_foro.pdf) (http://www.coagret.com/archivos/conclusiones_foro.pdf) de crítica al PH que, junt amb altres punts, denuncia qui són els autèntics beneficiaris del pla. Entre ells trobem, segons aquest document, el sector immobiliari de les zones receptores que, sense l'execució del pla, ja hauria pogut fer negoci especulatiu amb compres de terrenys destinats a futures urbanitzacions o instal·lacions lúdiques. Un altre sector afavorit seria el dels regants, que tindrien menys restriccions per variar el seu model de consum. Com a beneficiaris principals assenyalen, però, a les constructors encarregades de la gran obra i les seves empreses subcontractades-. El sector de la [construcció](http://www.investinspain.org/es/Construccion.htm) (<http://www.investinspain.org/es/Construccion.htm>) té un pes essencial en l'economia espanyola actual i en la seva tendència de creixement. Per altra banda, hi ha les empreses elèctriques. En aquest darrer cas, un actor imprescindible tenint en compte l'energia necessària pel bombeig de l'aigua al llarg de tants quilòmetres. Unes inversions que alimenten expectatives de negoci brillants.

El factor canvi climàtic El PH era una obra projectada per ser operativa durant moltes dècades en el futur. I aquí topa amb un problema afegit a tots els esmentats que és l'acceleració prevista del canvi climàtic. Algunes previsions fetes en aquest sentit assenyalen un important descens de les precipitacions a la península ibèrica en els propers anys. [Francisco J. Ayala-Carcedo](http://www.portal-agua.com) (<http://www.portal-agua.com>) de l'Institut Tecnològic Geomínero adscrit al Ministeri de Ciència i Tecnologia, és també expert en la [Convenció Marc de les Nacions Unides pel canvi climàtic](http://unfccc.int/resource/docs/convkp/convsp.pdf) (<http://unfccc.int/resource/docs/convkp/convsp.pdf>). Ayala-Carcedo ha destacat en els seus treballs que la planificació hidrològica pel dia de demà ha de tenir en compte la possibilitat de minva dels recursos hídrics. Apunta que les conques avui assenyalades com a potencials cedents d'aigua -Ebre, Duero, Tajo i Guadiana- podrien deixar de ser-ho en el decurs de l'actual segle. Segons les hipòtesis d'Ayala-Carcedo, el probable augment de les temperatures previst per a mitjans del segle XXI, reduiria les precipitacions entre un 17% a les conques del sud i un 2% a les conques del nord de la península. Aquest escenari obligaria com a mínim a considerar el principi de precaució en tota la política hídrica a llarg termini. Altres estudis han indicat, de manera coincident, que els països del sud d'Europa serien els més perjudicats davant d'un eventual

canvi climàtic. Per Ayala-Carceda només hi ha una única solució: passar de la política d'oferta de l'aigua a una altra centrada en la gestió de la demanda. **Diners qüestionats** Les previsions de costos econòmics del trasvassament per part de l'anterior govern han estat acusades de ser poc rigoroses. Pedro Arrojo ha mostrat importants deficiències en la metodologia emprada en els càlculs. Entre elles comptabilitzar com a beneficis de les inversions efectuades, uns hipotètics beneficis indirectes com l'increment de les estades turístiques. I per altra banda el fet de no comptabilitzar els beneficis que s'obtidrien d'invertir en projectes alternatius més barats. El Foro para la Nueva Cultura del agua recorda que es donava per fet que un 30% del finançament provingués de fons europeus, sense tenir en compte les contradiccions entre el PH i la Directiva marc de l'aigua. Així mateix critica que el 40% del finançament es basés en préstecs en els mercats financers a una taxa estimada del 4% i que un 30% restant del finançament fos a càrrec de l'erari públic de forma més o menys dissimulada. **Conclusions** La propaganda oficial de l'anterior govern a favor del PH i en especial del trasvassament de l'Ebre s'ha vist contestada en un moviment sense precedents. Organitzacions, sindicats, partits i la comunitat científica s'han articulats per contestar i desmentir tots els arguments favorables al PH, tot posant en evidència les greus mancances i fal·làcies que contenia.

Adjunt**Mida** <http://www.panisello.net/fotos/>

41.22

<https://www.sostenible.cat/sites/sostenible.cat/files/public/migraciudades/img/maniphp.jpg>

KB

Share 0

Tuit

 <https://plus.google.com/share?url=https%3A//www.sostenible.cat/noticia/dossier-aigua-4-la-revolta-contra-el-ph-0> <https://www.sostenible.cat/print/noticia/dossier-aigua-4-la-revolta-contra-el-ph-0>

Relacionats

Butlletí

Correu electrònic *[Enviaments anteriors \(/newsletter/sostenible\)](/newsletter/sostenible)

(/)

Revista de la **xarxa** de ciutats
i pobles cap a la sostenibilitat

**Diputació
Barcelona**

<http://www.diba.cat>[Arxiu \(/arxiu\)](/arxiu)

[Continguts per categoria \(/tagclouds/chunk/3\)](/tagclouds/chunk/3)

[Continguts per etiqueta \(/tagclouds/chunk/1\)](/tagclouds/chunk/1)

[Continguts per municipi \(/tagclouds/chunk/2\)](/tagclouds/chunk/2)

[Avís legal \(http://www.diba.cat/avislegal\)](http://www.diba.cat/avislegal)

[Contacte \(/formulari/contacte\)](/formulari/contacte)

[RSS \(https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=\)](https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=)

[https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888\)](https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888)

[http://www.twitter.com/xarxasost\)](http://www.twitter.com/xarxasost)

[http://youtube.com/xarxasost\)](http://youtube.com/xarxasost)

[\(rss.xml\)](#)